

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี”
ของบ้านขวาวอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
participation in Public cultural wisdom heritage management
"Seung Pamee" of Ban Khwao, Selaphum District Roi Et Province

ณฐนนท ทวีสิน

Nathanon Thavisin

วิทยาลัยทองสุข

Thongsuk College

E-mail: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ตุลาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 เมษายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 6 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการประสานความร่วมมือ ดังนั้น การที่จะให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ของชุมชนยังคงอยู่สืบไปต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในทุกภาคส่วน และพัฒนาความร่วมมือนั้นให้อยู่ในระดับอุดม การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” และเพื่อหาแนวทางในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม ด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วม สัมภาษณ์ผู้รู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ จำนวน 26 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 10 คน กลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำข้อเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การลงทุนและปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล โดยการใช้กลยุทธ์คือ การประชุมกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วม สรุปผลการอภิปรายผลร่วมกัน ในการแสดงความคิดเห็นเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัจจัยที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 ประการคือ ค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซ็งผ้าหมี งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์เซ็งผ้าหมี จุดศูนย์รวมและหน่วยงานที่รับผิดชอบการเซ็งผ้าหมี ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเซ็งผ้าหมี และแนวทางการจัดการมรดกภูมิ

ปัญหาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าห่ม” มีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต การกำหนดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีเซ็งผ้าห่ม ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพร้อมเผยแพร่ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ให้ออกสู่สาธารณะชนทั่วไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม,การจัดการ, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ABSTRACT

Current conditions, participation in public cultural heritage management " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province Not yet successful in cooperating. Therefore, to keep the existing wisdom of the community continue to rely on the cooperation of people in all sectors. And develop that cooperation to a high level This study Have a purpose To study the problem participation in Public cultural wisdom heritage management " Seung Pamee " and to find ways to manage cultural heritage. " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province Which is a heritage of cultural wisdom By using qualitative research Use data collection methods from documents and data from the field with surveys of participants. Interviews with people Data providers include Knowledge group, 26 persons, 10 practitioners, and 6 general persons. Tools used for data collection were observation and interview forms. Structured and unstructured And presenting the results of the study using descriptive analysis methods.

The study results showed that Problems encountered in participation in public cultural heritage management " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province is lacking coordination with the community about participation in finding problems and causes of problems Planning operations Investment and operations Monitoring and evaluation By using the strategy is Small group meeting Participation, Conclusion, Discussion Results Together in showing the idea as Researchers and research groups To provide guidelines for the development of public participation in the management of cultural heritage. " Seung Pamee " of Ban Khwao, Selaphum District, Roi Et Province There are 4 important factors causing the lack of participation, namely compensation for attending Seung Pamee. Budget to support the purchase of Seung Pamee racks Central point and the department responsible for mingling cloths Public relations activities, " Seung Pamee " And guidelines for managing cultural heritage. " Seung Pamee " has 5 steps, which are analysis-synthesis of community problems Planning that is appropriate and in line with lifestyle Activity determination Implementation of activities and evaluations will lead to the conservation and development of Seung Pamee traditions. The community is strong and ready to spread unique traditions to the general public.

Keywords : participation, Management, cultural heritag

1. บทนำ

การที่ประชาชนหรือชุมชนจะพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้ การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่าง สมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้นประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรอิสระได้เข้าร่วมในกระบวนการของกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นกลยุทธ์ในการผนึกกำลังร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน อีกทั้งมุ่งหวังให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเองและการพัฒนาความสามารถ นอกจากนี้ ยังถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่จะเน้นคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่นถ้าหากทำได้ก็จะเกิดประโยชน์มากมายอาทิเช่น ทำให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองมากขึ้น ทำให้ประชาชนเกิดความภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน และมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความผูกพัน รักหวงแหนและดูแลรักษาเหมือนเป็นทรัพย์สินของตน ชุมชนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นส่วนประกอบสำคัญ (ในตะวัน กำหอม, 2559, หน้า 25) ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆของชุมชน ต้องมีเงื่อนไขและโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้กระทำ ซึ่งควรให้ท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองรวมทั้งผลักดันให้มีการเสนอข่าวของท้องถิ่นให้คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่ค่อยๆสั่งสมมาเป็นระยะเวลานานหลายชั่วอายุคน มิใช่จะพัฒนาไปทางด้านเดียวหรือทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นหากแต่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปทุกด้านอย่างค่อยเป็นค่อยไปและอย่างมั่นคงยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมมีระดับที่แตกต่างกัน 6 ระดับ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2559, หน้า 58) คือ 1) การไม่มีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง (No Participation at all) 2) การมีส่วนร่วมเพียงในนาม (Nominal Participation) 3) การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย (Minimal Participation) 4) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (Optimal Participation) 5) การมีส่วนร่วมมาก (Maximal Participation) 6) การมีส่วนร่วมในอุดมคติ (Ideal Participation) หากจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีที่สุด ชุมชนจะต้องพัฒนาศักยภาพ หลายๆด้านรวมถึงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นจะเข้าใจปัญหาในพื้นที่ของตนเองได้ดีที่สุด การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนรู้จักคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินงาน ทำให้ประชาชนเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง รวมถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับด้วย การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงงานที่ดำเนินไปนั้นได้รับผลดี ได้รับผลประโยชน์หรือไม่อย่างไร (รัชฎา คชแสงสันต์ 2561, หน้า 23) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการสร้างความเจริญสร้างรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นคนในชุมชนมีส่วนที่จะเป็นตัวหมากดำเนินตามนโยบายของหน่วยงานที่ได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนที่สุด

การพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการพัฒนาระหว่างชุมชนและองค์กรของท้องถิ่นดำเนินการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กรเพื่อสร้างและใช้ความรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมกระบวนการจัดการร่วมของชุมชนในขณะนี้จึงเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการหรือนักทฤษฎี

แต่นักวิชาการหรือนักทฤษฎีอาจจะเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งความรู้ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเป้าหมายคือการพัฒนาทั้งความร่วมมือ การพัฒนางานและการพัฒนาคนโดยมีความรู้เป็นเครื่องมือ บทบาทที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันปฏิบัติ ทั้งหมดนี้จะต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมตามสภาพจริงของชุมชน ตามบริบทที่มีมาเพื่อจะให้เกิดพัฒนาความร่วมมือในระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมในอุดมคติ การพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานจนกว่าจะส่งสมความเป็นปึกแผ่นเป็นชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เข้มแข็ง มีผู้ตามที่ดีจริงจั่งและน้อมรับนโยบายที่จะมุ่งพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรมและประเพณีซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนของความเป็นเอกลักษณ์และความเจริญรุ่งเรืองของชาติและแผ่นดินสืบไป (ทุ่งพานู รอสณา, 2555, หน้า 26)

ดังนั้น ถ้าผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้นำกลายมาเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆในชุมชน ประชาชนก็จะเห็นความสำคัญสนับสนุนปัจจัยที่มีส่วนทำให้ประเพณีที่ดีงามและวัฒนธรรมของสังคมเข้มแข็ง การสืบต่อ สืบสานและอนุรักษ์ก็จะเป็นผลส่งให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางด้านการเมือง การปกครองประเพณีที่สำคัญของชุมชนคงไว้ให้สืบเนื่องต่อไปโดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ของ ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. แนวทางในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมในประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ที่จัดขึ้นในทุกเทศกาลด้วยความสมัครใจ

ประชาชน หมายถึง ชาวบ้านทุกคนในเทศบาลตำบลขวาว ไม่จำกัด อาชีพ อายุ การศึกษา และเป็นบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของทุกภาคส่วน ในตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนา หมายถึง การศึกษาแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปปรับเปลี่ยน ปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม โดยที่มีกลุ่มบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ ศึกษาาร่วมกันแล้วพัฒนาร่วมกันให้เกิดประโยชน์โดยมีจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์เดียวกันสิ่งที่เกิดขึ้นคือความร่วมมือและความสำเร็จร่วมกัน

การพัฒนาการมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาระหว่างสองหน่วยงานหรือมากกว่า ทั้งนี้รวมถึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การจัดการ หมายถึง การทำให้ชุมชนมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นทั้งทางด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน การเข้ามาซึ่งรายได้ของชุมชนโดยผ่านกระบวนการทางประเพณีและวัฒนธรรมร่วมถึงการเข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงของเทศบาล

เซ็งผ้าห่ม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในบุญเดือนหกของหมู่บ้าน และอาจจัดนอกบุญเดือนหกก็ได้ ตามแต่มีงานประจำหมู่บ้านของเทศบาลตำบลชวาว มีลักษณะเป็นผู้ชายเซ็งโดยใช้จิ้งหะขี้ๆประกอบกับดนตรีน้อยชิ้น ผ้าที่ใส่เป็นผ้าลายมัดหมี่ดาวล้อมเดือน ใส่กระโจมล้อมและใช้เสื่อไหมสีดำ ส่วนเครื่องประดับประกอบด้วย ผ้าลายใส่เอียน ผ้าปักเชื้อผ้า และผ้าปักเชื้อสุก

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าห่ม” ของบ้านชวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าห่ม” ของบ้านชวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าห่ม” ของบ้านชวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม

พื้นที่ศึกษาค้นคว้า

พื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าห่ม” ของบ้านชวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ บ้านชวาว บ้านหัน บ้านหนอง บ้านสะทอน บ้านโนนแพง บ้านทรายมูล และบ้านโนนยาง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลชวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การเลือกแหล่งที่ศึกษา

เกณฑ์ในการเลือกแหล่งที่ศึกษา 1) เลือกจากแหล่งที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เลือกจากแหล่งที่มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องภายใน 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง 3) เลือกจากแหล่งที่การจัดกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือร่วมกันทั้งทางด้าน สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและการปกครอง

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นแหล่งความเป็นมาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องภายใน 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องและจากแหล่งที่มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือร่วมกันทั้งทางด้าน สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและการปกครอง ทั้งหมด 7 หมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ได้แก่ หมู่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและสำคัญเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาเอกลักษณ์การทอผ้า และการแสดงเซ็งผ้าห่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลชวาว จำนวน 16 คน 2) ปราชญ์ชาวบ้าน

ได้แก่ ครู-อาจารย์ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาค้นคว้า ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเชิงผ้าห่ม พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 5 คน 3) ชาวบ้านผู้มีบทบาทสำคัญในชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีทางสังคม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยตรงเช่นเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลขวาว เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 10

3. กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไป เยาวชน หน่วยงานเอกชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 6 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ดังนี้

1. แบบสำรวจ (Survey) แบบสำรวจ ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจัดบันทึกโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆดังนี้ 1) สำรวจสภาพพื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้า 2) สำรวจวิถีชีวิตและความร่วมมือของชุมชน 3) ประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางสังคมที่สามารถสร้างความร่วมมือภายในชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้ 1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้ศึกษาค้นคว้า เข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบทแบบสังเกต เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป 2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่นอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ใช้วิธีการนี้ในการศึกษาผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 4-6 คน ในพื้นที่ ในการสนทนา

8. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษานอกเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูล (ทรงคุณ จันทกร, 2553, หน้า 53-56) โดยผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ประมาณ 3 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจัดบันทึก การอัดเทปและการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้วดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

คุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิด ของ (ในตะวัน กำหอม, 2558, หน้า 131- 144) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้

การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูลจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชนบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบายสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

10. ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด สุรินทร์ได้ดังนี้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นมีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเพียงเพื่อการทำขึ้นเพื่อสืบสานงานประเพณีมากกว่าการที่จะมุ่งเพื่อการสร้างความร่วมมือของประชาชนอย่างยั่งยืน แต่ถ้าหากมีการพัฒนาในด้านต่างๆทั้งการประสานงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน การวางแผนดำเนินการ การติดตามประเมินผล ก็จะทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบยั่งยืน โดยอาศัยชุมชนก็จะได้รับผลดีไปด้วยและจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff. (1981, p.6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ 3)การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1981, p.5) และรีเดอร์ (Reeder, 1974, p.39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ซึ่งเรื่องนี้ (อภิญา กังสนารักษ์, 2544, หน้า 14 – 15) กล่าวว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่ามีผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้ นอกจากนี้จะเห็นว่ากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีเซิ้งผ้าหมี่ในงานบุญบั้งไฟ ในแต่ละชุมชนแต่ละหน่วยงานมีความต้องการมีปัญหาที่

แตกต่างกันที่แตกต่างกัน ตามบริบทของชุมชน ดังนั้น การพัฒนาความร่วมมือจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้ชุมชนพัฒนาถึงขั้นสูงสุด

11. อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซ็งผ้าหมี” ของบ้าน ขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาที่มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ในตะวัน กำพอม, 2558, หน้า 210-211) กล่าวว่า บุญบังไฟเป็นหนึ่งในหลายงานประเพณีที่จะนำความภูมิใจนำผ้าทอที่เก็บซ่อนไว้มาอวดและมาใช้อย่างจริงจัง ศิลปะที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน ศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองอาจสูญหายไป เนื่องจากคนรุ่นใหม่วัยหนุ่มสาวหันมาแต่งกายตามสมัยนิยม ประกอบกับความยุ่งยากในการผลิต มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สร้างความสะดวกสบายในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเข้ามาทดแทน การพัฒนาผ้าที่มีคุณค่าเพื่อให้ความแปลกใหม่ได้มาตรฐานครบถ้วนอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และพัฒนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้พื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ได้พบข้อมูลที่สามารถนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นสองส่วนดังนี้

1. ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้พบข้อมูลที่สามารถนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ การพัฒนาการมีส่วนร่วม

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

การที่จะสร้างสรรค์ให้ประเพณีนี้พัฒนาได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาของปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับ (ชัยชิต พันชุกกลาง, 2558, หน้า 83-86) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้การกระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทั้งยังให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม 2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ว่าสาเหตุของปัญหามีในส่วนตัวบ้าง แล้วนำเสนอปัญหาดังกล่าวต่อหน่วยงานหลักของตนเอง นำเสนอต่อเทศบาลเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเพณีเซ็งผ้าหมี ทุกภาคส่วนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การวางแผนในการดำเนินการในเรื่องประเพณีเซ็งผ้าหมีต่อไป

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

การวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาศัยหน่วยงานหลักในชุมชนเข้าร่วมในการวางแผนนั้นจะต้องมีการระดมความคิดทุกภาคส่วน ซึ่งจะขาดหน่วยงานใดไม่ได้ เนื่องจากทุกส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทุ่งพานู รอรสนา, 2555, 66-68) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและความต้องการของชุมชน 2) ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการชุมชน 3) ร่วมงานนโยบายหรือแผนงานหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการชุมชน 4) ร่วมตัดสินใจในการให้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวม 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการในชุมชนตามความสามารถของตนเองหรือหน่วยงาน 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมาย 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล

และบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำทั้งภาคเอกชน และรัฐให้ใช้ประโยชน์ได้ แล้วนำแผนงานที่วางไว้ไปปฏิบัติร่วมกับ

1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วมในการลงทุนนั้นไม่ให้หมายถึงการใช้เงินหรือสิ่งของมีค่าแต่อย่างใดหากแต่หมายถึงสิ่งที่เรามีอยู่โดยเรียกว่า ทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) บริบท (Context) วิสัยทัศน์ (Vision) อัตลักษณ์ (Identity) ถือเป็นทุนที่สำคัญที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Oakley, 1984, p.17) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing Ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ปัจจัย ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอ

1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การติดตาม และประเมินผล นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหมู่บ้านขึ้นมา โดยการรับฝึกอบรมความรู้เทคนิคในการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างง่าย จากเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะปฏิบัติงาน ทีมงานติดตามประเมินผลจะต้องติดตามการทำงานของฝ่ายปฏิบัติการทุกระยะ ว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และทีมงานติดตามและประเมินผลจะต้องรวบรวมข้อมูลและผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมหมู่บ้านรับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้ชาวบ้านจะได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ในตะวัน กำหอม, 2558, หน้า 14 – 15) กล่าวว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการ และร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เชิงผ้าห่ม” ของบ้านขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 แนวทางการพัฒนาคำตอบแทนในการเข้าร่วมเชิงผ้าห่ม

การจัดหาคำตอบแทนในการเข้าร่วมเชิงผ้าห่มให้เหมาะสม จะเป็นการแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานเทศบาล แสดงจุดยืนเกี่ยวกับวัฒนธรรมส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความเชื่อมั่นพร้อมทั้ง จัดคำตอบแทนในการแสดงให้เหมาะสมกับภาระงาน จะเป็น แรงจูงใจที่สำคัญที่จะทำให้คนเข้าร่วมการเชิงผ้าห่มอย่างจริงจังสอดคล้องกับแนวคิดของ (ทุงพานู รอสณา, 2555, หน้า 16) กล่าวว่า การที่ปัจเจกบุคคลก็ตีกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชน ได้อสาเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ พัฒนาด้วยความสมัครใจโดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อ

ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชนรวมทั้งมีอำนาจอิสระ ในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ เทศบาลจะต้องมีงบประมาณอย่างจริงจังจัดหางบประมาณ รวมถึงประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เสนอนโยบายด้านวัฒนธรรมให้กับหน่วยงานที่อยู่สูงขึ้นไป ปลูกฝังค่านิยมคนรุ่นใหม่ไม่เห็นว่าการที่อนุรักษ์วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมูลค่าเหมาะสมแก่การเก็บรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่

2.2 แนวทางการหางบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์เชิงผ้าไหม

จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับการแสดงอย่างเต็มกำลังความสามารถจัดซื้อ สร้าง และซ่อมบำรุงของมรดกสูญหาย ติดต่อประสานงานสร้างความพึงพอใจให้กับคนในชุมชนและหน่วยงาน ประสานความร่วมมือให้สามารถหาวิทยานิพนธ์ไปใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัยชิต พันชุกกลาง, 2555, หน้า 86) ส่งเสริมจัดสรรงบประมาณมาจัดตั้งคลังสมอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Brain Bank) เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบในเรื่องการเชิงผ้าไหม เทศบาลส่งเสริมอาชีพด้านศิลปะและวัฒนธรรมพระเพณีเชิงผ้าไหม อันได้แก่ กลุ่มอาชีพทอผ้าไหม พัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดระบบคุณค่าจากระบบความเชื่อในสังคม สร้างความร่วมมือการดำเนินงานและกิจกรรมทางด้านศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณี

2.3 แนวทางการจัดตั้งจุดศูนย์รวมและหาหน่วยงานที่รับผิดชอบการเชิงผ้าไหม

สร้างสถานที่สำคัญที่เป็นจุดบ่งถึงสถานะว่า เชิงผ้าไหม มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ส่งเสริมการจัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน หอศิลป์ชุมชน เพื่อรวบรวมมรดกทางวัฒนธรรมและการจัดแสดงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ สร้างแหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวม หลักฐาน ตัวอย่างหรือแม้แต่ครุภูมิปัญญาที่สำคัญของหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จัก ให้สามารถสืบค้นได้ จัดหาหน่วยงานหรือสร้างองกรับผิดชอบด้านศิลปวัฒนธรรมและจัดตั้งสถานที่ดังกล่าว ให้เป็นเป็นรูปธรรม สรรค์หาบุคลากรและผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์และนำเสนอต่อสาธารณะชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัฐทิติยา หิรัญหาค, 2544, หน้า 85-91) ได้ทำการศึกษารื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองขาว อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว นั้น นอกจากจะต้องมีความพร้อมด้านองค์ประกอบที่ดึงดูดใจ

2.4 แนวทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิงผ้าไหม

ปลูกฝังให้คนในชุมชนที่มีหลากหลายแนวคิดให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สื่อสารอย่างเป็นระบบแบบแผน มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ปลูกจิตสำนึกให้รักบ้านเกิด ให้คนในชุมชนเห็นคุณค่า หรือสร้างแรงจูงใจจัดหาและสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย ทำให้มีหรือสร้างกระแสการท่องเที่ยวโดยมีแนวคิดที่สอดคล้องกับ (ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2543, หน้า 25) กล่าวว่า หลักสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้ 1. ต้องมีเงื่อนไขและโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้กระทำ ซึ่งควรให้ท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองรวมทั้งผลักดันให้มีการเสนอข่าวของท้องถิ่นให้คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด 2. ชุมชนต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายรากฐานชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเพื่อสืบต่อให้คนรุ่นหลังได้ รวมทั้งพยายามรักษาสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตที่ดี และรายได้ จากการท่องเที่ยว

11. ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้อื่นหลายๆ คนเพื่อเป็นข้อสนเทศในการศึกษาครั้งต่อไป

2. การวิจัยที่สามารถตอบสนองงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษาเชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชน ศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้น

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2543). **โครงการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดสระบุรี. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- ชัยชิต พันชูกลาง. (2556). **ความพึงพอใจของประชาชนในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร วัฒนธรรมตำบลขวาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยาลัยทองสุข.**
- ทรงคุณ จันทจร. (2553). **การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรมชั้นสูง. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปและวัฒนธรรมอีสาน,**
- ทุ่งพานู รอดเสนา. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเพณีแข่งผ้าห่มของเทศบาลตำบลขวาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- นียพร วรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ในตะวัน กำหอม. (2555). **ผ้าในศิลปะการแข่ง : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมการแสดงในงานบุญบั้งไฟ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- ในตะวัน กำหอม. (2558). **ตรวจชาวบ้าน : รูปแบบการจัดการภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 12 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม.**
- ในตะวัน กำหอม. (2559). **ผ้าห่ม : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถี วัฒนธรรมชุมชน ตำบลขวาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดความหลากหลายทางวัฒนธรรม. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 26 ปีที่ 12 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม.**
- รัชฎา คชแสงสันต์. (2553). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- รัฐทิติยา หิรัญยาค. (2554). **แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอนามวง จังหวัดกาญจนบุรี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation.** Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Oakley, P. (1984). **Approaches To Participation In Rural Development.** Geneva : International Office.
- Reeder, W.W. (1974). **Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State.** New York: Unpublished Ph.D Dissertation, Cornell University.

Risk and Climate Change. (2004). “ **Erratum to : Perceptions of Key Policy Actors in Canada**”, by Richard C. Stedman, in Risk Analysis, 24(5).

United Nation, Department of Internation Economic and Social Affair. (1 9 8 1). **Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development**. Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert, New York : United Nation.